

BOJ PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI V DOKUMENTECH EU

Mgr. Michal Pohl

Studie č. 5.297
září 2010

Obsah:

OBECNÉ SOUVISLOSTI.....	2
PRÁVNÍ ÚPRAVA V ČR.....	3
UNIJNÍ ÚPRAVA OBCHODOVÁNÍ S LIDMI – SOUČASNÝ STAV	4
PRIMÁRNÍ PRÁVO	4
SEKUNDÁRNÍ LEGISLATIVA	5
RÁMCOVÉ ROZHODNUTÍ O BOJI PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI	6
SMĚRNICE RADY O POVOLENÍ K POBYTU PRO STÁTNÍ PŘÍSLUŠNÍKY TŘETÍCH ZEMÍ	7
ZALOŽENÍ ODBORNÉ SKUPINY	8
NÁVRH SMĚRNICE O PREVENCI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI	9
VÝVOJ EVROPSKÉHO RÁMCE DO BUDOUCNA - STOCKHOLMSKÝ PROGRAM.....	10
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:.....	12
INTERNETOVÉ ZDROJE :.....	12

Obecné souvislosti

Obchodem s lidmi se podle mezinárodně uznávané definice¹ má na mysli „najíímání, přepravu, transport, přechovávání nebo přijetí osob za použití síly nebo hrozby síly, nebo jiných forem donucení, za použití únosu, podvodu, uvedení v omyl nebo zneužití moci či stavu bezbrannosti nebo pomocí předání nebo přijetí plateb či výhod, k získání souhlasu osoby mající kontrolu nad jinou osobou, za účelem vykořisťování. Zneužívání zahrnuje přinejmenším nucení k prostituci jiných, jiné formy sexuálního vykořisťování, nucenou práci nebo poskytování služeb, otroctví, nebo podobné praktiky jako otroctví, nevolnictví nebo odnětí orgánů.“ Je považován za závažný zločin, který snižuje lidskou důstojnost, a je vážnou hrozbou pro celou lidskou společnost. Obchodování s lidmi je téměř vždy doprovázeno dalšími protiprávními jednáními, kterými jsou korupce, vydírání, násilná trestná činnost až po vraždy.

Za hlavní globální příčinu obchodu s lidmi je považována nerovná distribuce bohatství na světě. Za faktory, jež dále přispívají k existenci obchodu s lidmi, lze považovat také slabý sociální systém, feminizaci chudoby a migrace, přetrvávající nerovnost příležitostí mezi muži a ženami a nízké pracovní možnosti pro legální imigranty².

¹ United nations protocol to prevent, suppress and punish trafficking in persons, especially women and children supplementing the United Nations Convention against transnational organized crime, Palermo, 2000; dostupné z (www) http://www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_%20traff_eng.pdf

² International organization for migration (IOM) : The nature of human trafficking. (citováno 22. 7. 2010) Dostupné z (www): <http://www.iom.int/jahia/page676.html>

Po obchodu s drogami a zbraněmi je obchod s lidmi považován za třetí nejlukrativnější formu nelegálního byznysu. Vzhledem ke skrytému charakteru tohoto jednání lze obtížně odhadnout počet obětí obchodu s lidmi. Podle odhadů Mezinárodní organizace práce celosvětově počet obětí nucené práce dosahuje 12,3 miliónu, z nichž zhruba 2,4 miliony jsou zároveň oběťmi obchodu s lidmi³. Podle odhadů amerického Úřadu pro monitoring a potírání obchodu s lidmi se počet obětí pohybuje mezi 4 – 27 milióny⁴.

Právní úprava v ČR

Z právního hlediska stojí fenomén obchodu s lidmi na pomezí trestního práva a práva migračního a azylového. Byť je upraven prostředky trestního práva, obchod s lidmi je také součástí ilegální migrace. Na jedné straně je na oběti obchodování s lidmi nazíráno jako na objekty trestné činnosti, na druhé straně jako na nelegální imigranty, na které je nutné aplikovat příslušné migrační předpisy, které často pro oběti obchodu s lidmi přinášejí negativní důsledky.

K efektivnímu postupu vůči obchodování s lidmi je nezbytné zajistit konvergenci předpisů práva azylového a migračního s předpisy trestněprávními. Ochranu obětem obchodování s lidmi mají garantovat také předpisy pracovněprávní, předpisy týkající se ochrany zdraví a dětí a další. Právní normy musí být účinné a jejich dodržování musí být ze strany státu nekompromisně vymáháno.

V českém právním řádu je obchodování s lidmi předmětem zejména trestně právní úpravy. Dle dikce bývalého trestního zákona⁵ naplní znaky skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi ten, kdo „přiměje, zjedná, najme, zláká, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá osobu mladší osmnácti let, aby jí bylo užito k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního obtěžování nebo zneužívání, k otroctví nebo nevolnictví, nebo k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování.“ Nový trestní zákoník⁶, který nabyl účinnosti k 1. lednu 2010, tuto úpravu ponechal, přičemž doplnil další dvě formy trestního jednání – obchodování s lidmi za účelem odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla, a za účelem služby v ozbrojených silách.

La Strada Czech Republic: Trafficking in human beings in central Europe, 2005. (citováno 22. 7. 2010)
Dostupný z (www):http://www.strada.cz/download/files/publikace/trafficking_CE.pdf

³ Dostupné z (www):<http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc93/pdf/rep-i-b.pdf>.

⁴ Dostupné z (www):<http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2009/index.htm>

⁵ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Unijní úprava obchodování s lidmi – současný stav

Obchodování s lidmi je jev, který se vyznačuje globálním rozsahem. Probíhá nejen na úrovni Evropská unie – třetí země, ale oběťmi obchodování s lidmi jsou často také občané Evropské unie samé⁷. Z pohledu evropského práva bychom mohli říci, že jde o jev, který má přeshraniční důsledky (byť právní úprava boje proti obchodování s lidmi nemusí být přímo vázána na překročení hranic). Tato vlastnost ho tak logicky činí předmětem úpravy evropského práva.

Obchodování s lidmi, resp. boj proti němu je upraveno v primárním právu Evropské unie. Před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost si Evropské společenství ve Smlouvě o Evropské unii ve znění Smlouvy z Nice čl. 29 kladlo za cíl „*poskytovat svým občanům v prostoru svobody bezpečnosti a práva vysokou úroveň ochrany tím, že rozvíjí společný postup členských států v oblasti policejní a soudní spolupráce v trestních věcech... Tohoto cíle dosáhne tak, že bude předcházet organizované i neorganizované trestné činnosti a bojovat proti ní, mezi něž je řazeno i obchodování s lidmi.*“ V sekundárním právu Evropské unie před lisabonským rámcem byla typickou formou úpravy v oblasti azylu a migrace směrnice (1.pilíř EU), v oblasti policejní a justiční spolupráce (3. pilíř EU) pak rámcové rozhodnutí.

Primární právo

Lisabonská smlouva odstraňuje třípilířový systém a politika policejní a soudní spolupráce v trestních věcech podléhá podobnému, v zásadě stejnému režimu jako politika ve věcech azylu a migrace. Pro právní akty přijaté v oblasti justiční a policejní spolupráce (bývalý třetí pilíř) nebude nutná forma rámcového rozhodnutí, tyto akty budou nabývat typických forem sekundárního práva Evropské unie.

Smlouva o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy rámcově upravuje obchodování s lidmi především v souvislosti s politikou týkající se kontrol na hranicích, azylu a přistěhovalectví.⁸ Cílem této politiky Evropské unie je mimo jiné předcházení nedovolenému přistěhovalectví a obchodu s lidmi a posílení boje proti těmto činnostem. Obchodování s lidmi je také předmětem úpravy v oblasti justiční spolupráce v trestních

⁷ La Strada Czech Republic: Trafficking in human beings in central Europe, 2005, s. 28. (citováno 22. 7. 2010) Dostupný z (www):http://www.strada.cz/download/files/publikace/trafficking_CE.pdf.

⁸ Čl. 79 odst. 1 – „Unie vyvíjí společnou přistěhovaleckou politiku, jejímž cílem je ve všech etapách zajistit účinné řízení migračních toků, spravedlivé zacházení pro státní příslušníky třetích zemí oprávněně pobývajících

věcech, která řadí obchodování s lidmi mezi mimořádně závažnou trestnou činnost s přeshraničním rozměrem.⁹ Tato trestná činnost pak bude podle Smlouvy o fungování Evropské unie podléhat evropské úpravě, která bude moci stanovit minimální pravidla týkající se znaků skutkových podstat a sankcí. Co se týká legislativního procesu, pak přijímání norem týkajících se boje proti obchodování s lidmi podléhá tzv. řádnému legislativnímu postupu, kdy Evropský parlament a Rada přijímají společně na návrh Komise nařízení, směrnice nebo rozhodnutí.¹⁰

Sekundární legislativa

Prvním krokem Evropské unie v boji proti obchodování s lidmi bylo předložení dokumentu Společná akce o boji proti obchodování s lidmi a pohlavnímu vykořisťování dětí.¹¹ Cílem tohoto dokumentu bylo základním způsobem sblížit trestněprávní předpisy členských států týkající se obchodování s lidmi a vytvořit rámec pro spolupráci států v této oblasti.

Během jednání Evropské rady, které proběhlo 15. a 16. října 1999 ve finském Tampere, byla stanovena evropská politická strategie pro budoucí rozvoj EU ve specifických oblastech¹². Jejím cílem bylo vytvořit prostor svobody, bezpečnosti a práva. Obchodování s lidmi je v programu z Tampere zmiňováno v části týkající se řízení migračních toků. Evropská rada ve svých závěrech zdůrazňuje své rozhodnutí „řešit nelegální migraci, zejména tím, že bude bojovat proti obchodování s lidmi a ekonomickému vykořisťování migrantů.“ ER dále potvrdila nezbytnost „rozvoje prevence obchodování s lidmi v těsné spolupráci s tranzitními zeměmi a zeměmi původu.“ Za nezbytné je pokládáno sblížování právních předpisů a zavádění společných standardů v oblasti trestního práva za účelem efektivního boje proti závažné trestné činnosti, včetně boje proti obchodování s lidmi. Zkušenosti získané díky implementaci Společné akce o boji proti obchodování s lidmi z roku 1997 ukázaly potřebu přijetí nového opatření na úrovni Evropské unie.

v členských státech, jakož i předcházení nedovolenému přistěhovalectví a obchodu s lidmi a posílení boje proti těmto činnostem.“

⁹ Čl. 83 odst. 1 věta druhá – „... oblasti (mimořádně závažné) trestné činnosti – terorismus, obchod s lidmi a sexuální vykořisťování žen a dětí, nedovolený obchod s drogami, nedovolený obchod se zbraněmi, praní peněz, korupce, padělání platebních prostředků, trestná činnost v oblasti výpočetní techniky a organizovaná trestná činnost.“

¹⁰ Viz. čl. 79 odst. 2, popř. čl. 82 odst. 2 Smlouvy o fungování EU.

¹¹ Společná akce o boji proti obchodování s lidmi a pohlavnímu vykořisťování dětí ze dne 24. února 1997 (97/154/SVV).

¹² Tampere European council – presidency conclusions, 16.10.1999, Nr. 200/1/99.

Rámcové rozhodnutí o boji proti obchodování s lidmi

Podle rámcového rozhodnutí o boji proti obchodování s lidmi¹³ „má každý členský stát povinnost přijmout opatření nezbytná k trestnosti jednání souvisejících s obchodováním s lidmi.“ Jde zejména o najímání, přepravu či předání osoby, včetně výměny nebo předání kontroly nad touto osobou, pokud je při něm používáno nátlaku, omylu, či zneužívání mocenského postavení nad osobou za účelem vykořisťování pracovní síly nebo služeb této osoby, otroctví nebo za účelem využívání k prostituci nebo jiným formám pohlavního vykořisťování včetně pornografie. Souhlas oběti s tímto jednáním je pokládán za nepodstatný.

Pokud se týká osob mladších 18 let, k trestnosti jednání postačuje najímání, přeprava či předání osoby, bez toho aniž by muselo být použito výše uvedených prostředků. Členské státy jsou povinny přijmout opatření nezbytná k tomu, aby jednání, která zakládají skutkovou podstatu trestného činu obchodování s lidmi, byla postihována na základě účinných, přiměřených a odrazujících sankcí.

Toto rámcové rozhodnutí dále zavádí členským státům povinnost přijmout nezbytná opatření, která zajistí, že právnické osoby budou moci být odpovědné za výše uvedená jednání, která spáchá osoba, která v této právnické osobě působí jako zástupce této právnické osoby, jako výkonný orgán nebo jako dozorčí orgán. Podle dikce rámcového opatření nemusí jít nutně o zavedení trestně právní odpovědnosti právnických osob, postačuje zřejmě odpovědnost správní. Za právnickou osobu je podle rámcového rozhodnutí považován každý subjekt mající toto postavení podle platných vnitrostátních předpisů, s výjimkou států nebo jiných veřejnoprávních korporací při výkonu veřejné moci a mezinárodních organizací veřejného práva. Rámcové rozhodnutí stanoví sankce, které mají být vůči právnickým osobám odpovědným za protiprávní jednání uplatňovány. Sankce jsou taxativně vymezeny, přičemž zahrnují zbavení možnosti být příjemcem veřejných podpor, dočasný nebo trvalý zákaz provozování obchodních činností, uložení soudního dohledu, zrušení právnické osoby rozhodnutím soudu, dočasné nebo trvalé uzavření provozoven, které byly využity k protiprávnímu jednání.

Zvláštní pozornost je v rámcovém rozhodnutí věnována dětem, jako nejzranitelnějším obětem obchodování s lidmi. Členské státy mají povinnost zajistit vytvoření vhodných opatření směřujících k zamezení negativních, zejména sociálních, zdravotních a psychických následků trestné činnosti na dětské oběti.

¹³ Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 19. července 2002 o boji proti obchodování s lidmi (2002/629/SVV).

Směrnice Rady o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí

Provázanost migračního a azylového práva a trestního práva je zjevná v případě směrnice Rady o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí¹⁴, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány (dále jen *směrnice*). Toto legislativní opatření Evropské unie reaguje na skutečnost, že oběti obchodování s lidmi jsou brány z hlediska imigračních předpisů jako nelegální imigranti. Takovýto přístup má podle EU za následek nižší efektivitu trestního stíhání. Hlavním účelem *směrnice* je vymezit podmínky pro vydávání povolení k omezenému pobytu, za účelem řízení před vnitrostátními orgány, příslušníkům třetích zemí, kteří spolupracují v boji proti obchodu s lidmi nebo nedovolenému přistěhovalectví. *Směrnice* se aplikuje na státní příslušníky třetích zemí, pokud se stali oběťmi obchodu s lidmi, i když na území členského státu Evropské unie vstoupili bez náležitého právního titulu¹⁵.

Podle této *směrnice* mají členské státy povinnost informovat příslušnou osobu, že se na ni může vztahovat působnost této *směrnice*, členský stát může předat takovou informaci také nevládní organizaci zvláště k tomu určené členským státem. Členské státy jsou povinny poskytnout obětem obchodu s lidmi dostatečnou lhůtu na rozmyšlenou. Tato lhůta jim má zajistit dostatečný čas na přijetí promyšleného rozhodnutí, zda budou spolupracovat s příslušnými orgány a umožnit jim, aby mohli uniknout z vlivu pachatelů trestné činnosti. Příslušné orgány členského státu mohou tuto lhůtu ukončit v případě, že shledají, že oprávněná osoba obnovila styk s pachatelem trestné činnosti. Totéž může učinit z důvodu vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku. Po uplynutí této lhůty na rozmyšlenou členské státy vydají povolení k pobytu, pokud jsou kumulativně splněny tyto tři podmínky:

1. Pobyt příslušné osoby je účelný z důvodu řízení před vnitrostátními orgány;
2. Příslušná osoba projevila ochotu spolupracovat na odhalování protiprávního jednání;
3. Příslušná osoba ukončila veškeré styky s osobami podezřelými z protiprávního jednání.

Pokud tedy dojde k naplnění těchto podmínek a neexistují důvody týkající se veřejného pořádku či bezpečnosti, pak státní orgány vydají povolení k pobytu. Povolení

¹⁴ Směrnice Rady ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány (2004/81/ES).

k pobytu platí nejméně 6 měsíců. V případě, že jsou splněny výše uvedené podmínky, dochází k jeho automatickému prodloužení. Osoby s povolením mohou participovat na trhu pracovních příležitostí na základě vnitrostátních předpisů. V případě, že není splňována byť jediná podmínka pro udělení povolení, může být toto povolení odňato. Osoby ze třetích zemí se mohou také účastnit programů organizovaných členskými státy či nevládními organizacemi, které se zaměřují na integraci, na zvýšení kvalifikace a přípravu na návrat do země původu.

V Haagském programu¹⁶ z roku 2005 se Evropská rada přihlásila k cílům formulovaným v závěrech z Tampere a projevila vůli pokračovat v nastoleném směru v oblasti společného prostoru. Evropská rada vyzvala členské státy k pečlivé analýze migračních toků, tras a praktik obchodu s lidmi a k zintenzivnění spolupráce s Europolem a Eurojustem. Evropská rada také vyzvala Komisi a Radu, aby připravily plán s cílem vytvořit společné normy, nejlepší postupy a mechanismy k předcházení a potírání obchodu s lidmi.

Založení Odborné skupiny

Na závěr evropské konference o předcházení obchodování s lidmi a boji proti němu – „Celosvětová výzva pro 21. Století“ pořádané ve dnech 18. až 20. září 2002 přijaly členské státy tzv. Bruselskou deklaraci¹⁷, jež obsahovala kromě obecných doporučení, norem a osvědčených postupů také doporučení Komisi, aby zřídila Odbornou skupinu pro otázky obchodování s lidmi. Na základě rozhodnutí Evropské komise ze dne 25. března 2004¹⁸ byla zřízena nezávislá Odborná skupina pro otázky obchodování s lidmi (Experts Group on Trafficking in Human Beings).

Kromě orgánů, které jsou nadány obecnou působností v oblasti justiční a policejní spolupráce, jako EUROJUST a EUROPOL, tak existuje v rámci Evropské unie zvláštní orgán, který se věnuje pouze oblasti boje proti obchodování s lidmi. Odborná skupina má zejména přispět k rozvoji prevence obchodování s lidmi a zároveň podpořit všechny formy boje proti němu a umožnit Komisi, aby shromáždila stanoviska ke všem svým podnětům v

¹⁵ Členské státy mohou tuto *směrnici* použít také na státní příslušníky třetích zemí, kteří obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví.

¹⁶ Haagský program: posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii (2005/C 53/01).

¹⁷ Dostupné z(www): <http://www.belgium.iom.int/STOPConference/Conference%20Papers/brudeclaration.pdf>.

¹⁸ Rozhodnutí Komise ze dne 25. března 2003, kterým se zřizuje poradní skupina nazvaná "Odborná skupina pro otázky obchodování s lidmi" (2003/209/ES).

otázce obchodování s lidmi. Tuto skupinu tvoří odborníci¹⁹ způsobilí posuzovat záležitosti týkající se obchodování s lidmi. Hlavním úkolem této odborné skupiny je odborně konzultační činnost²⁰. Komise se na odbornou skupinu může obracet v jakýchkoliv otázkách souvisejících s obchodování s lidmi. Na žádost Komise, případně z vlastního podnětu odborná skupina vydává stanoviska²¹ a zprávy²². Vzhledem k rozšíření EU bylo rozhodnutí o zřízení nezávislé Odborné skupiny pro otázky obchodování s lidmi, nahrazeno 17. října 2007 rozhodnutím novým²³, které rozšířilo působnost odborné skupiny tak, aby mohla využívat širšího rozsahu odborných znalostí.

De lege ferenda se počítá s vytvořením dalšího orgánu, jehož působnost se bude vztahovat pouze na oblast boje proti obchodování s lidmi – Evropský koordinátor boje proti obchodování s lidmi (viz níže).

Návrh směrnice o prevenci obchodování s lidmi

Dalším legislativním krokem EU v oblasti boje proti obchodování s lidmi je návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady (dále jen *Návrh*) o prevenci obchodování s lidmi²⁴, jejímž cílem je prostřednictvím harmonizovaných norem převážně trestního práva zajistit účinná opatření v boji proti obchodování s lidmi a ochranu obětí této trestné činnosti. *Návrh* vychází z návrhu rámcového rozhodnutí o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí²⁵, od jehož projednání bylo, vzhledem k nově přijatému lisabonskému smluvnímu rámci, upuštěno.

Návrh stanoví státům povinnost zavést do svých právních řádů opatření zajišťující trestnost jednání souvisejících s obchodováním s lidmi. Dále *Návrh* upravuje povinnost zavést

¹⁹ Odborníci jsou vybíráni z řad úředníků členských států zabývajících se touto oblastí a pracovníků mezivládních, mezinárodních, akademických, ale také nevládních organizací, které se zabývají bojem proti obchodování s lidmi. Členy odborné skupiny jmenuje Komise na základě transparentních a objektivních kritérií, přičemž dbá na rovné zastoupení obou pohlaví. Funkční období trvá jeden rok.

²⁰ Odborná skupina může ke svému jednání přizvat jakoukoliv osobu, která se může zúčastnit diskuse. V čele odborné skupiny stojí předseda, jehož zastupují dva místopředsedové, odborná skupina může vytvářet ad hoc pracovní komise k řešení konkrétních problémů.

²¹ Např. Opinion of the Experts Group on Trafficking in Human Beings of the European Commission On the Anti-Trafficking Day, 18th October 2007 dostupné z (www): http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/crime/trafficking/doc/opinion_expert_group_18_10_07_en.pdf

²² Např. report of 22 December 2004 of the Experts Group on Trafficking in Human Beings. Dostupné z (www): http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/crime/trafficking/doc/report_expert_group_1204_en.pdf.

²³ Rozhodnutí Komise ze dne 17. října 2007, kterým se zřizuje Odborná skupina pro otázky obchodování s lidmi (2007/675/ES).

²⁴ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV (KOM (2010) 95).

²⁵ Návrh rámcového rozhodnutí o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterým se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV (KOM (2009) 136 v konečném znění).

zvláštní skutkové podstaty a zvláště přitěžující okolnosti s vyššími trestními sazbami v závislosti na závažnosti trestného jednání.

Státy jsou povinny zajistit odpovědnost²⁶ právnických osob za jednání související s obchodem s lidmi a zavést sankce, jimž by právnické osoby podléhaly. Nutno dodat, že v České republice v účinné trestně-právní úpravě odpovědnost právnických osob zakotvena není, přičemž se s jejím zavedením do českého trestního práva z hlediska de lege ferenda nepočítá.

V případě obětí pak členské státy zajistí, aby oběti obchodování s lidmi nebyly stíhány nebo aby jim nebyly ukládány tresty za nedovolenou činnost, jíž se účastnily v důsledku toho, že byly objekty trestné činnosti související s obchodováním s lidmi. *Návrh* se věnuje kromě hmotně-právních otázek také procesně-právním opatřením. Stanoví nezbytné podmínky k určení příslušnosti, který stát, resp. které jeho orgány činné v trestním řízení budou provádět trestní stíhání pachatele. *Návrhem* dochází k rozšíření pravidla extraterritoriální příslušnosti²⁷. *Návrh* podporuje koordinaci orgánů členských států činných v trestním řízení.

Pozornost v oblasti trestního řízení je také věnována obětem obchodování s lidmi. *Návrh* definuje pojem zvláště ohrožené osoby. Státy musí zajistit těmto zvláště ohroženým osobám právo na zvláštní zacházení s cílem předejít jejich druhotnému poškození, a to za předpokladu, že nebudou dotčena práva obhajoby. Členským státům je nařízením uložena povinnost zajistit obětem obchodování s lidmi účinnou pomoc během trestního řízení i po jeho skončení.

Závěrem ukládá *Návrh* členským státům, aby usilovaly o zamezení poptávky podporující všechny formy vykořisťování a dbaly o důslednou prevenci tohoto negativního jevu.

Vývoj evropského rámce do budoucna - Stockholmský program

V závěru roku 2009 byl schválen tzv. Stockholmský program.²⁸ Tento dokument staví na pokroku, kterého bylo dosaženo v oblasti justice a vnitra v rámci Haagského programu a programu z Tampere. Přes tyto pokroky čelí evropský prostor některým závažným výzvám. Jednou z těchto výzev zůstává i obchodování s lidmi a boj proti němu. Důležitost tohoto

²⁶ Tato povinnost je vykládána tak, že neobsahuje obligatorní požadavek zavedení trestního typu odpovědnosti právnických osob, ale naopak ponechává na členských státech, jaký systém odpovědnosti právnických osob budou aplikovat.

²⁷ Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby zajistily, že stanovení jejich příslušnosti nepodléhá podmínce, že takové jednání je trestným činem ve státě, v němž bylo spácháno (čl.8).

²⁸ Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je (2010/C 115/01).

tématu pro EU odpovídá prostoru, který je věnován ve Stockholmském programu boji s obchodováním s lidskými bytostmi.

Součástí Stockholmského programu jsou výzvy jednotlivým institucím Evropské unie. Rada je zde vyzvána, aby zvážila vytvoření evropského koordinátora v oblasti boje proti obchodování s lidmi. Tento koordinátor, podobně jako protiteroristický koordinátor, by měl přispívat k vytvoření ucelené politiky prevence a boje proti obchodování s lidmi a monitorovat pokrok učiněný v této oblasti.

Komise je ve Stockholmském programu vyzvána, aby pokračovala v přípravě právních opatření týkajících se této problematiky. Tato opatření by měla zahrnovat zejména právní úpravu ochrany a pomoci obětem této trestné činnosti. Komise by měla také provádět činnost informačně-preventivní, která by měla být zaměřena zejména na potenciální a nejzranitelnější oběti – na ženy a děti v zemích původu.

Obchodování s lidmi je také zmíněno v části, která se věnuje boji proti nelegální migraci. Je zdůrazněno, že rozvoj legálního přistěhovalectví je podmíněn bojem proti tomu nelegálnímu. Boj proti obchodování s lidmi je považován za nedílnou součást řešení problematiky nelegální migrace. Stockholmský program tak věnuje problematice obchodování s lidmi velkou pozornost, která odpovídá důležitosti řízení migračních toků a boje proti organizovanému zločinu v rámci budoucího vývoje Evropské unie.

Závěrem lze konstatovat, že boj proti obchodování s lidmi je záležitost multidisciplinární, která přesahuje rozsah jediného právního odvětví. Je nutné sledovat nejen zájmy chráněné trestním právem, azylovými a imigračními předpisy, ale také oprávněné zájmy a práva obětí trestné činnosti.

Je zřejmé, že současné mechanismy a nástroje v oblasti boje proti obchodu s lidmi nejsou z globálního hlediska dostačující²⁹. Z nové dlouhodobé strategie Evropské unie (viz. Stockholmský program) vyplývá, že Evropská unie je připravena využívat veškeré dostupné prostředky a metody k boji proti tomuto fenoménu. Jaká bude skutečná efektivita těchto nástrojů při boji proti obchodování s lidmi, ukáže až budoucí vývoj.

²⁹ Z výročních zpráv amerického úřadu pro kontrolu a boj proti obchodování s lidmi, vyplývá, že na poli boje proti obchodování s lidmi není stále dosahováno výraznějších úspěchů. Naopak, vzhledem k ekonomické krizi lze předpokládat, že obětí obchodu s lidmi bude přibývat. Dostupné z (www): <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2009/124798.htm>

Seznam použité literatury:

Gallagher Anne, Recent Legal Developments in the Field of Human Trafficking: A Critical Review of the 2005 European Convention and Related Instruments. *European Journal of Migration & Law*; Apr2006, Vol. 8 Issue 2, p163-189, 27p

Skrivankova Klara, Combat trafficking in human being, *International Review of Law, Computers & Technology*; Mar2006, Vol. 20 Issue 1/2, p229-232, 4p

Combating trafficking in persons - a handbook for parliamentarians; Geneva, New York : Inter-Parliamentary Union , Vienna : UNODC , 2009.

Tichý Luboš, Arnold Rainer, Svoboda Pavel, Zemánek Jiří, Král Richard, *Evropské právo*; Praha : C.H.Beck , 1999.

A global alliance against forced labour, Global Report under the Follow-up to the ILO declaration on Fundamental Principles and Rights at Work 2005, International labour office, Geneva.

Takis Tridimas, *The general principles of EU law*; New York : Oxford University Press , 2006.

U.S. Department of State, *Trafficking in person report*, Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons , 2001 - 2009, <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2009/index.htm>.

Šámal Pavel, Púry František, Rizman Stanislav, *Trestní zákon - komentář*; Praha : C. H. Beck, 2004.

Evropská komise - Generální ředitelství pro justici, svobodu a bezpečnost, *Zpráva expertní skupiny o obchodování s lidmi*; překlad Dominika Winterová, Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005.

La Strada Česká republika, *Doporučení vládě České republiky v oblasti řešení problematiky obchodu s lidmi*, 2005.

Smartt Ursula, *Human Trafficking: Simply a European Problem?* *European Journal of Crime, Criminal Law & Criminal Justice*; 2003, Vol. 11 Issue 2, p164-177, 14p

Internetové zdroje :

www.ilo.org

www.strada.cz

www.un.org/en/index.shtml

www.stop-traffic.org

www.state.gov

www.antislavery.org

www.mvcr.cz

www.iom.com